

li.remissvar@regeringkansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Yttrande över Renmarksutredningens delbetänkande, SOU 2023:46.

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerat delbetänkande. LRF vill anföra följande.

Utredningen innehåller 2 delar; Tillfälliga lagförslag som LRF avslår och beskriver på sida 5 och en bedömd rättsgrund för utredningens fortsatta arbete som LRF är kritisk till och avslår i texten nedan.

1 Sammanfattning

Utredningen har kommit fram till följande slutsats:

Alla samebyar erkänns "Girjasrätt" genom urminnes hävd. Renskötselrätt erkänns genom ett särskilt rättsinstitut att jämföras med äganderätten. Samebyarnas jakträtt innefattar all jakt.

Detta innebär att makten (bestämmanderätten) över jakten och fisket på statlig mark ska flyttas till Sveriges 51 samebyar¹. Dvs 51 ekonomiska föreningar för ca 4 600 renägande samer som verkar på ungefär halva Sveriges yta från Trerikströset i norr till och med Jämtlands län i söder.

Detta skulle skapa 2 bestämmanderätter på samma mark;

* Äganderätt

* Det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd

LRF avvisar utredningens slutsatser.

Det skulle försvaga grunden för äganderätten och fastighetsrätten och det skulle leda till stor oreda, ökade konflikter samt försvårad markförvaltning för alla inblandade parter.

Förslag med så omfattande samhällspåverkan behöver ha starkt juridiskt stöd, men något sådant finns inte i Renmarksutredningen. Istället har ett flertal juridiska händelser uppkommit under utredningens gång som gjort utredningens juridiska analys allt mer osäker.

Utredningen har inte klargjort skillnaden för det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd

---

¹ Exklusive koncessionssamebyar. Dessa 8 samebyar i östra Norrbotten är i skrivande stund under utredning.

på statlig mark respektive privat ägd mark, vilket är problematiskt.

Det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd kan endast utkrävas av samebyar under särskilda förutsättningar. Det skall inte och kan inte jämföras med äganderätt.

Renmarksutredningen har ökat konflikterna på alla plan mellan alla parter och med nuvarande direktiv finns ingen möjlighet att vända den negativa utvecklingen. Utredningen behöver därför reformeras i sin sammansättning och den behöver kompletteras med nya direktiv.

1.1 Girjasdomen baseras på antaganden

Utredningens arbete skall vara förenlig med slutsatserna från en enskild dom, Girjasdomen. Utredningen skall dock utreda en materia som är mycket komplicerad, där många olika parter berörs på en yta av ungefär halva Sveriges yta. I det perspektivet blir det juridiskt begränsande att basera slutsatser på Girjasdomen som gällde ett avgränsat geografiskt område och avgränsade juridiska frågeställningar.

En domstol kan endast pröva de frågeställningar som parterna väljer att pröva inför domstolen. Staten valde dock att inte pröva det förbud mot att upplåta jakt och fiske som återfinns i rennäringslagstiftningen. I Girjas användes gamla hävdsregler för att bedöma rätten till småviltsjakt och fiske ovanför odlingsgränsen i ett område som historiskt varit mycket sparsamt befolkat.

I avsaknad av solid bevisning tvingades Högsta domstolen att underbygga sin dom på antaganden och bedömningar.

Ett exempel på detta är bl.a. följande utdrag från domen:

*”det får godtas att vissa ofullständigheter i utredningen om förhållandena på det aktuella området under en viss tidsepok fylls ut genom rimliga antaganden,”*²

Högsta domstolen har alltså inte utgått från solida bevis utan domstolen har ”antagit” hur förhållandena varit. Detta innebär att utredarens uppfattning vilar på slutsatser från en enskild dom som i sin tur använt antaganden.

1.2 Utredningens metod baseras på antaganden

För att underbygga arbetet med att ta fram en ny lagstiftning används en utredningsmetod som utgår från vad parterna i en ny domstolsprövning, likt Girjas, skulle välja att låta domstolen pröva, och hur domstolen i det fallet skulle värdera det som parterna skulle välja att pröva³.

Detta innebär att utredningens juridiska analys utgår från:

- 1/ En HD-dom (Girjas) som baseras på antaganden på en begränsad yta för en sameby.
- 2/ Egna antaganden för hur en ny process i domstol skulle kunna se ut.

---

² NJA 2020 s 3 p. 163

³ SOU 2023:46 sid. 21

Ett juridiskt antagande (fr Girjasdomen) kompletteras alltså med ytterligare ett juridiskt antagande (fr utredningen). Det är en skakig juridisk modell som tenderar mot juridiskt luftslott.

Den juridiska grunden är sammantaget för svag för att utgöra beslutsunderlag för en fråga av så stor dignitet som renmarksfrågan.

1.3 Direktivet begränsar utredningens helhetssyn

Vi anser inte att utredningen tillämpat slutsatserna i tidigare HD-domar i tillräcklig utsträckning. Direktivets utformning begränsar faktiskt utredningens möjligheter i och med att den ska utgå från en enskild HD-dom. Vi kan konstatera att tidigare HD-domar dragit andra slutsatser i viktiga delar.

1.4 Konsekvensanalyser saknas

Delbetänkandets bilaga 3 berör rättsgrunden och innehåller långtgående förslag för utredningens fortsatta arbete. Tyvärr har inga konsekvensanalyser gjorts. De är dock centrala eftersom förslagen riskerar att innebära att rättigheter flyttas från de som äger marken i norra Sverige till samebyar. Dvs mycket långtgående rättighetsförskjutningar. Detta innebär att utredningen går in i nästa fas med en rättslig grund som tagits fram utan konsekvensanalys, trots att inte bara samebyarnas rättigheter påverkas, utan även *andras rättigheter*. Kommittéförordningen ställer krav på framtagande av konsekvensanalyser. Det är en stor brist att dessa saknas.

I ett första led påverkas statens mark av utredningens slutsatser, men ingenstans framgår varför utredningens slutsatser inte skulle gälla på annan mark än statens.

Det beror på att det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd inte "tar hänsyn till" vem som äger marken.

Exempelvis ser vi dessa konsekvenser:

- ❖ Jakt och fiske är en viktig kulturyttring och ett stort fritidsintresse för många fler än de 4600 som ingår i Sveriges 51 samebyar. Hur påverkas allmänhetens möjlighet till jakt och fiske om samebyarna få bestämma över jakten och fisket. Det beslut som Girjas sameby fattat om att utestänga alla som inte är bosatta i Norrbotten från fiske är möjligen en indikation. Idag har Länsstyrelsen en "sammanhållande" roll för jakt- och fiskekort och prissättning. Hur blir det om 51 olika parter istället får den bestämmanderätten?
- ❖ Om bestämmanderätten över jakten och fisket och andra nyttjanderätter flyttas från ägaren till marken till en sameby så ändras äganderätten i grunden. Om denna mark säljs eller byts, exempelvis för skydd av skogsmark för naturhänsyn eller infrastrukturutbyggnad, till privatpersoner eller bolag, så blir de ägare till en mark utan jakt- och fiskerätt. Över tid kommer detta leda till att Sveriges fastighetsregister kommer bestå av; 1/ fastigheter med "normal äganderätt" och 2/ fastigheter med en "försvagad

äganderätt”, där jakt och fiske inte längre ingår i ägandet. Såklart leder detta till ett minskat fastighetsvärde, men det leder också till en allt ökande oreda i takt med de markbyten, arv, klyvningar, sammanslagningar och försäljningar som sker över tid.

- ❖ Med olika regler och flera parter som får bestämma över samma markområde så blir det mycket mer komplicerat för bönder och skogsägare, men även för andra företag och kommuner när man behöver köpa eller byta mark. Det kommer hämma utvecklingen av de gröna näringarna och samhällsutvecklingen i Norrland.
- ❖ En huvudsaklig affärsidé för skogsägare är att sköta om sin skog så att träd med bra kvalitet växer upp och avverkas för att bli timmer, massaved och energi. Här spelar älgförvaltningen en viktig roll i ägandet och brukandet av skogen. Men vad sker med skogsskötseln när en sameby, som inte äger marken eller träden, i praktiken förvaltar älgstammen?
- ❖ Kväner, Tornedalingar och Lantalaiset har ansökt till regeringen för att få status som urfolk. Deras hävd till marken kan innebära att de har starkare rätt än samebyn över stora områden, i det fall bedömningarna utgår från det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd. Hur ska dessa urfolk hanteras för att de inte ska förlora sina rättigheter till en sameby?

1.5 När staten ställs mot staten är politisk avvägning nödvändig

En ny rättegång har inletts under utredningens gång, Talmamålet. Den skiljer sig från prövningen i Girjasmålet. De jurister som företräder staten genom Justitiekanslern gör andra bedömningar i flera avgörande rättsliga frågeställningar, exempelvis om; bevislätnadsprinciper, älgjakt, befolkningsstruktur och områdesindelning.

3 politiska partier godkände inte detta delbetänkande. Därutöver uttrycks tveksamheter mot delbetänkandet från flera parlamentariker i deras särskilda yttranden. Trots svagt politiskt stöd för delbetänkandet så används det av Talma sameby i denna rättegång.

Detta innebär att ett utredningsunderlag, baserat på antaganden, med svagt politiskt stöd föreslagit lagändringar, utan konsekvensanalyser, som nu används som underlag för avgörande i en domstol. Det är en för skakig juridisk grund för rättsutveckling i denna ytterst konfliktfyllda fråga.

Detta leder till att Staten nu skall försvara sina rättigheter som markägare mot ett utredningsmaterial som tagits fram genom statens egen utredning.

Att staten ställs mot staten indikerar starkt att det är politiska avvägningar som behövs i renmarksfrågan – inte juridiska antaganden.

Det är angeläget med ett politiskt ställningstagande som ger domstolarna vägledning inom rättsområdet.

1.6 De tillfälliga lagförslagen kan inte realiserar

Det har tagit för lång tid att få fram utredningens tillfälliga lagförslag. Det saknas därför tid att realisera dem innan utredningens slutbetänkande presenteras. Av den anledningen har LRF valt att koncentrera remissvaret till de delar av betänkandet som är mer relevanta. Nedan följer LRF:s ställningstaganden gällande de tillfälliga lagförslagen i delbetänkandet.

Utredningens förslag: *Att en sameby som fått en dom som vunnit laga kraft berörs inte av rennäringslagstiftningens upplåtelseförbud.*

LRF avvisar förslaget. Rättsläget är osäkert eftersom en domstol inte har prövat upplåtelseförbudet.

Utredningens förslag: *Att ändra på störningsrekvisiten från "olägenhet av betydelse" till "ringa olägenhet" och flytta upp bestämmelsen till lagstiftning i stället för att ha bestämmelsen i en förordning.*

LRF avvisar förslaget. Grunderna för när renskötseln störs är inte tillräckligt utredda eller accepterade.

Utredningens förslag: *Att upplåta jakt och fiske på mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesmark under staten omedelbara disposition genom lokala föreningar efter beslut från myndighet.*

LRF avvisar förslaget. Flera liknande modeller har prövats men inte fungerat och avslutats.

1.7 Övrigt

Det är djupt problematiskt att renmarksutredningen inte beskrivit hur utvecklingen gällande renskötselrätten ser ut och hur den påverkar andra parter.

Renskötseln har förändrats i stor utsträckning jämfört med då rättigheten uppkom. Detta måste belysas och förklaras. Avsaknaden av sådan analys är direkt avgörande, för i de fall **andra** berörs av någon form av förändring av renskötselrätten går inte Girjasdomens slutsatser att användas. Det beror på att endast samebyar har erkänts att använda bevislättnader i en domstol. Girjas prövade förhållanden inom ett särskilt område, med särskilda förutsättningar, genom bevislättnader som endast är möjliga mellan staten och en enskild sameby. Ovanstående visar att det inte är möjligt att gå vidare med denna utredning med en enskild dom i ett enskilt fall som utgångspunkt.

Sveriges samebyar verkar på halva Sveriges yta (200.000km²). Girjas sameby omfattar 5449 km² vilket är 2,7% av den totala yta som samebyarna verkar på.

Renmarksutredningens uppdrag är att utifrån vad som antagits på 2,7% av samebyarnas totala område, ändra lagar som ska gälla på alla samebyars område. Det motsvarar halva Sveriges yta.

Det är inte rimligt.

2 Fördjupad argumentation

Arbetet med att föreslå ny lagstiftning som är mer ändamålsenlig och mer tydlig än dagens lagstiftning skall vara förenlig med slutsatserna från en enskild dom, Girjasdomen. Ett flertal juridiska händelser har dock uppkommit under utredningens gång och det har försatt utredningen i betydande svårigheter.

Utredningen skall utreda en materia som är mycket omfattande, komplicerad och där många olika parter berörs över en yta motsvarande halva Sverige. I det perspektivet blir det juridiskt begränsande att basera slutsatser på Girjas målet som gällde ett avgränsat geografiskt område och avgränsade juridiska frågeställningar. Domstolen kan endast pröva de fråge- eller problemställningar som parterna valt att få prövat inför domstolen. I detta fall gällde det gamla hävdsregler för att bedöma rätten till småviltsjakt och fiske ovanför odlingsgränsen i ett område som historiskt varit mycket sparsamt befolkat.

Domen är speciell då avsaknad av bevisning tvingade Högsta domstolen att underbygga sin dom på antaganden och bedömningar av internationella överenskommelser som är diplomatiska. Ett exempel på detta är bl.a. följande utdrag från domen: ”det får godtas att vissa ofullständigheter i utredningen om förhållandena på det aktuella området under en viss tidsepok fylls ut genom rimliga antaganden,”⁴ Högsta domstolen har alltså inte utgått från solid bevisning utan man har ”antagit” hur förhållandena varit. Detta innebär att utredningen vilar på slutsatser från en enskild dom som i sin tur använt antaganden i ett rättsområde som till stora delar är av politisk karaktär.

För att underbygga arbetet med att ta fram en ny lagstiftning har utredaren valt en utredningsmetod som utgår från vad parterna i en ny domstolsprövning, likt Girjas, skulle välja att låta domstolen pröva, och hur domstolen i det fallet skulle värdera det som man skulle välja att pröva.⁵

Detta innebär att utredningen utgår från vad en tidigare domstol avgjort i ett enskilt fall, genom antaganden, och vidare utgår från ytterligare antaganden för hur en ny process i en domstol skulle se ut. Ett juridiskt antagande läggs alltså här på ytterligare ett juridiskt antagande, det är en skakig juridisk modell.

Ny rättegång indikerar att politisk avvägning är nödvändig.

Utredare påminde om det problematiska i det fall en ny domstolsprocess skulle initieras samtidigt som utredningen. I det fallet lämnar man över makten att påverka utgången i frågan till domstolarna i stället för att den skulle kunna avgöras inom ramen för utredningen. Staten skulle då också enligt utredaren kunna välja att överlåta rättigheten till samebyarna för att undvika fler rättsprocesser i domstolar.

---

⁴ NJA 2020 s 3 p. 163

⁵ SOU 2023:46 s. 21

Nu har en ny rättegång startats, Talmamålet. Den processen skiljer sig i betydande utsträckning från prövningen i Girjasmålet. De jurister som företräder staten genom Justitiekanslern gör andra bedömningar i flera avgörande rättsliga frågeställningar i jämförelser med utredarens. Och staten har inte överlåtit rättigheter till samebyarna för att undvika en rättsprocess. Det står klart att utredaren inte kunnat förutse hur en ny rättprocess skulle se ut. Vad som i stället skett är att ena parten, samebyn, Talma, underbygger sin talan i domstolen genom uteslutande material från utredningen. Staten skall nu försvara sina rättigheter som markägare mot utredningsmaterial som tagits fram genom statens egen utredning. Detta är starka skäl till att politiken behöver ta ansvar och hitta lösningar genom politiska avvägningar som domstolarna i sin tur får anpassa sin tillämpning efter.

Utebliven förankring av relevant material

LRF hemställde tillsammans med Sportfiskarna och Skogsindustrierna om att bilaga 3 som berör rättsgrunden och är ett långtgående förslag och som skall gälla vidare i utredningen, skulle presenteras inom ramen för en promemoria.⁶ Detta hörsammades inte från utredaren. Istället presenterades bilaga 3 som underlag till inriktning för det vidare arbetet direkt till parlamentarikerna innan expertgruppen fick ta del av materialet. Nu ligger ett förslag som härrör från de bedömda rättsgrunderna med i delbetänkandet som en bilaga, bilaga 3 i delbetänkandet. Det är dock obestritt på det sättet att bilagan och de av utredningen bedömda rättsgrunderna är det mest relevanta i delbetänkandet. Bilagan har inte varit föremål för någon konsekvensanalys. Detta innebär att utredningen går in i en ny fas av arbetet med en inriktning utifrån en rättslig grund som inte bara påverkar samebyarnas rättigheter utan även påverkar *andras rättigheter*, med avsaknad av en konsekvensanalys. Kommittéförordningen ställer krav på framtagande av konsekvensanalyser vilket har ignorerats av utredaren. Det är en stor brist.

Utredningen skall utreda det samiska folkets rättigheter. Ett hinder för utredningen, om utgångspunkten är att finna samförstånd och proportionaliteter, är att en intressegrupp är utpekad trots att flera direkt påverkas. När en rättighetshavares rättigheter förändras är det logiskt att någon annans rättigheter påverkas, när utövandet av rättigheterna sker på samma mark. Med anledning av att direktivet bl.a. inte tar hänsyn till andras rättigheter hemställde LRF, Jägareförbundet och Sportfiskarna i november 2022 om en förändring av direktivet med anledning av nedanstående frågeställningar.

1. *Riksdagens uttalande om att hänsyn ska tas till andra grupperns rättigheter och behov.*
2. *Nödvändiga nyckeltal har ej presenterats.*

---

⁶ Bilaga 3 innehåller ett förslag, kontraheringsplikt. Förslaget innebär att samebyarna ges ensamrätt till jakt och fiske genom det särskilda rättsinstitutet urminnes hävd men att de skall vara skyldiga att upplåta jakt och fiske till allmänheten av hänsynsskäl. Genom bilagan tillämpas de rättsgrunder som utredaren anser gäller och redovisas i kapitel 10 i delbetänkandet. När vi hänvisar till bilaga 3 så innefattas de bedömda rättsgrunderna som utredaren anser vara rätt.

3. *Konsekvensanalys har ej presenterats.*
4. *De folkrättsliga frågeställningarna är bristfälligt utredda.*
5. *Sametingets uppdrag gällande samebyarnas organisation är inte slutfört.*
6. *Den pågående rättsliga processen mellan Staten och Talma sameby kan få konsekvenser för utredningens pågående arbete och för den historiebeteckning som utredningen presenterat.*

Drygt ett år efter hemställan visar läget i utredningen, som nämnts ovan, att underlagen som läggs fram inte tar hänsyn till andras rättigheter **(1)**.

Renskötselns utövande och behov, vilka som i praktiken utövar den, dess utveckling med samhället har inte beskrivits **(2)**.

Fråga om eftersaknad av konsekvensanalys aktualiserades under lång tid innan hemställan togs fram. Nu har utredningen lagt fram ett delbetänkande utan konsekvensanalys gällande de rättsgrunder som skall verka som inriktning på det vidare arbetet som påverkar många både inom och utanför det samiska kollektivet **(3)**.

De folkrättsliga frågeställningarna inryms inom diplomatins område vilket har gjort det rättsliga följderna av folkrätten svårbedömda. Sekretariatet och experter har inte varit överens och omskrivningar av viktiga ställningstaganden har skett, tillsammans med särskilda möten där endast delar av expertgruppen tillåts att delta. Dessa svårigheter borde öppet redovisas i delbetänkandet då frågan är av och politiskt/diplomatisk karaktär **(4)**.

Sametingets uppdrag kom in sent efter förlängt tid. Utredningen visar på oenighet inom det samiska kollektivet. Den viktigaste frågeställningen, som berör den samiska organisationen, är att besvara vem som har rätt att representera hela det samiska folket. Det är naturligtvis något man skulle inlett utredningen med. Att först utreda olika rättigheter utan hänsyn till påverkan av andra samtidigt som det inte utretts vem som innehar dessa rättigheter har lett till ökade motsättningar. Det faktum att utredaren bedömt att rättigheterna tillhör medlemmar i en sameby vilar på en svag grund. Frågan togs upp under Girjas processen och domstolen skriver i sin dom: ”De jakt- och fiskerättigheter som samerna hade vid tillkomsten av 1886 års lag får genom lagstiftningen anses ha övergått till medlemmarna i samebyarna.”⁷ Anledningen till att domstolen återhållsamt framhåller att det *får anses* har med stor sannolikhet sin grund i att den lagstiftningen som nämns framtog alla samer, som inte indeladats i samebyar, deras rätt att bedriva renskötsel. Arbetet för att reda ut vem som har rätt att företräda hela den samiska befolkningen kommer att fortsätta inom ramen för utredningen **(5)**. Utredningens material hamnar som bevismaterial i en domstol **(6)**.

Lagstiftning behöver inrama renskötselrätten

I nuvarande lagstiftning framgår av 1 §: ”Rätten enligt första stycket (renskötselrätten) tillkommer den samiska befolkningen och grundas på urminnes hävd”. Begreppet *grundas på* är en indikering som i olika sammanhang bedömts olika. Genom skattefjällsdomen fastställs i vart fall att renskötselrätten uttömmande regleras genom

⁷ NJA 2020 s. 69 p. 220-221

lagstiftning.⁸ Domstolens argumentation utgår från att lagstiftaren vid tillkomsten av regleringen av rennäringslagen tydligt uttalade dessa villkor.⁹ Högsta domstolen i Girjasmålet har inte omprövat ovanstående med anledning av att saken inte låg inom ramen för att prövningen. Utredaren har tagit fram en ny rättsgrund som inte utgår från rennäringslagstiftningen. Denna rättsgrund får följdverkningar i det kommande arbetet. Hur dessa kan komma att se ut är svårt att i förväg förutse med anledning av att en konsekvensanalys av bilaga 3 saknas. Som nämnts skall bilaga 3 användas som inriktning för det vidare arbetet. Nu kan konstateras att man i en promemoria efter det att delbetänkandet, och bilaga 3, färdigställdes bedömer att samebyar och inte den samiska befolkningen skall ha rätt att ingå bindande avtal vid t.ex. andra aktiviteter och användning av mark inom områden för renskötsel. Det framgår att denna rätt inte endast finns och erkänts utan utredaren förordar avtalsreglering i första hand.¹⁰ Idag är avtalens rättsliga status ifrågasatta just på grund utav att hänsynstaganden mellan olika intressen regleras genom lagstiftning och certifieringssystem. Docent Eivind Torp bedömer genom en publicering i Svensk Juristtidning att samebyar inte har rätt att avtala bort renskötselrätt.¹¹ Sättet som dessa avtal tas fram på kan tendera mot mut- och utpressningssituationer skriver antikorruptionsexpert Louise Brown i tidskriften Affärsvärlden där ämnet aktualiserades.¹² Det yttrar sig genom att den som vill etablera en verksamhet och har mycket pengar går förbi en prövning genom myndigheten och den som inte har denna möjlighet hamnat i ett sämre läge. Vidare framgår att det förefaller som en självklarhet att samebyar skall erkännas näringsfrihet, det framgår av sametingets förslag till samernas organisation, med anledning av denna nya ej uttalade rättsgrund som tagits fram utan definition av hur långt den sträcker sig eller någon konsekvensanalys.¹³

Det har framgått genomgående i utredningen att renskötselrätten utvecklas med samhället i övrigt. Utöandet av renskötselrätten ser annorlunda ut i jämförelse med hur den såg ut när den tillkom genom sitt ursprung för lång tid sedan. Högsta domstolen, i Nordmalingsmålet, meddelade i sin dom som berörde betesrätt på privat mark, att utvecklingen av renskötseln inte får inverka på andras rätt på det sättet att utvecklingen leder till skada i större uträkning än när den uppkom.¹⁴ Hur utvecklingen gällande renskötselrätten ser ut och hur den påverkar andra har inte beskrivits genom utredningen. Detta är direkt avgörande. I det fall **någon annan** berörs av någon form av förändring av renskötselrätten går inte Girjasdomens slutsatser att använda alls. Girjas prövade förhållanden inom ett särskilt område med särskilda förutsättningar och genom bevislättnader som endast är möjliga mellan staten och en enskild sameby. Ovanstående visar att det inte är möjligt att gå vidare med denna utredning genom att ha en enskild dom i ett enskilt fall som utgångspunkt. Det som beskrivits innebär att förslag på lösningar, bilaga 3, läggs fram för politiska ställningstaganden innan alla fakta

---

⁸ NJA 1981 s. 1 s. 174

⁹ Ibid s. 274

¹⁰ PM 44. Sid. 19-20

¹¹ Eivind Torp, Samebyars avtalsrätt, SvJT 2018/749

¹² Louise Brown, Hemliga uppgörelser, Affärsvärlden 16 juni 2022

¹³ Sametinget Dnr: 1.3.8-2021-985 s. 2

¹⁴ NJA 2011 s. 109 s. 13-14 p 11

redovisats. Utredaren framförde genom en artikel i Svensk Jakt: ” Uppdraget inrymmer också väldigt knepiga bedömningar av vad vi kan utgå från som fakta och orsaksförhållanden och vad som är gissningar och tro. Jag menar att vi i utredningen och sekretariatet måste vara vakna och kritiska här.”¹⁵ I det avseendet instämmer vi med den bedömningen. Nu kan vi konstatera att förslag lagts trots avsaknad av viktiga faktaframställningar saknas. Hur renskötseln utvecklats och bedrivs i jämförelse med när den uppstod och hur det påverkar andra samt vem som rättmätigt kan representera hela den samiska befolkningens rättigheter är av största vikt att utreda och beskriva innan förslag på lösningar presenteras. Ett hinder för något så viktigt är att utredningen genom utredningsdirektivet skall redovisa ett delbetänkande. Utredningsdirektivet tvingar fram ställningstaganden innan en klar bild över de problemställningar som kommittén skall ta ställning till färdigställts.

Resultatet av ovanstående är att utredningen är i behov av ett förändrat direktiv och ett förändrat synsätt där utgångspunkten är att frågan och ansvaret ligger inom ramen för våra folkvalda politiker. Utredningen har skapat betydande oreda och ökade konflikter, därför måste utredningen reformeras, nya direktiv tas fram och en ny sammansättning av utredning, där fler intressen är representerade, tillsätts.

Avslutningsvis; LRF är positiva till samisk kultur, samiska traditioner, hantverk, språk samt renskötsel. Att hitta bra former för samverkan mellan jord- och skogsbruk och rennäring genom proportionella bedömningar är centralt.

LRF anser att renskötselrätten skall och kan inramas genom lagstiftning utifrån proportionella avvägningar mellan berörda intressen.

Med vänliga hälsningar
LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Anders Blomberg
Näringspolitisk expert/jurist

Magnus Kindbom
Tf enhetschef

---

¹⁵ Svensk Jakt 2 december 2021